

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

zhaja vsak četrtik in valja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravljalstvu v dijaškem sementlacu (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebnih naročnin.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. —
Rokopis se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr
dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Šolske olajšave dovoljene.

Naša dežela Štajerska še vedno vzdihuje pod brezobzirnim nasilstvom nemško-liberalne stranke. Če tudi ubogemu ljudstvu, n. pr. kmet-skemu kaj ugodnega na Dunaji sklenejo, skr-hajo in zavlečejo mu nemški liberalci, dokler le količkaj mogoče. V zopetni dokaz so nam prošnje štajerskih kmetijskih ljudi, nemških in slovenskih, za olajšavo šolskih bremen.

Znano je kako so nemški liberalci, ko so še na ministrskih stolih sedeli pa v državnem zboru večino imeli, sklenoli novo šolsko postavo, po kateri mora deca 8 celih let v šolo, če ne bo stariš kaznovan. Mnogo novih šolskih poslopij je trebalo vsled tega pozidati, stare povekšati. Vendar slednje bi še ljudje prebili pa šletno strogo šolanje, to nikakor ne kaže zunaj mest in trgov. Zato so nemški konservativci v novem državnem zboru na vso moč delali, da se šolska postava preuredi. Naposled so to dosegli in 2. maja 1883 bila je želena pre-naredba od cesarja potrjena.

Novo šolske postavne § 21 dovoljuje znatnih olajšav šolske dolžnosti, ako vse kakšnej šoli pripisane občine po svojih občinskih zastopih za nje pismeno poprosijo. To se je lani po vsem Štajerskem godilo, najbolje pri Nemcih. Okolo 500 prošenj bilo je kmalu vloženih. Toda najprvle zadele so prošnje na opovire v okrajnih šolskih svetih tam, kder so liberalci gospodje. Vendar ogromna večina vseh prošenj je prodrla do deželnega šolskega sveta v Gradec. Prve prošnje bile so skoraj vse kot neopravičene zavržene. Nemški kmetje pa se niso dali splasiti, popravijo prošnje in jih drugič vložijo pa uspeha le ni. Prošniki se obrnejo sedaj do ministerstva za poduk na Dunaj. Znana konservativna poslanca kanonik Karlon pa knez Alfred Lichtenstein jih krepko podpirata pri ministru Konradu. Pričujoč bil je tudi ministerski predsednik in šlo je: Dne 22. februarja 1884 naznanil je c. k. namestnik ba-

ron Kübek vsem c. k. glavarstvom, da so prošnje za olajšanje šolske dolžnosti „opravičene“, (zulässig), ako se v njih prosi: „otroci, ki so 6 let v šolo hodili, obiskujejo v 7. leti samo po zimi šolo celi den, po leti pa le edenkrat v tedni, pred ali popoldne 3 ure; v 8. šolskem leti obiskujejo pa takšni otroci šolo samo po zimi vsaki teden edenkrat, 3 ure pred- ali popoldne, po leti so celo prosti.“ Katere šolske občine za takšne olajšave poprosijo, morajo se jim dovoliti. Kder pa nič ne prosijo, tam bodo celih 8 let morali strogo pošiljati deco v šolo, če ne, bodo kaznovani.

Opomnimo pa, da se mora sedaj iz nova prošnja vložiti pri okrajnem šolskem svetu. Prošnji mora biti dodjan zapisnik seje občinskega odbora, kder je bila sklenjena. Vse vsolane občine morajo prositi, če le ena ne prosi, zapstoj se trudijo druge. Dalje vse občine morajo za eno in tisto olajžbo prositi in sicer takšno, kakoršno je minister v zgoraj navedenih besedah kot „opravičeno“ najavil. Kdor več ali kaj druga prosi, ne doseže nič. Slovenskim občinam svetujemo, naj odborniki poprej preberejo, kar je bilo lani v „Sl. Gospodarji“ čitati v števil. 44. in 45, strani 346. in 354.

Kaj gubi kmetijski stan!

(Izviren dopis iz Šaleške doline.)

Marsikaj gubi kmetijski stan, da čedalje huje propada. Pomoči je uže nujno treba in prav, da se državni poslanci enkrat tudi za težave kmetijskega stanu resno pobrigajo.

Kmetje razumnejši vidijo nevarnost sami ter naštevajo skoro povsod nekaterih nezdod, ki so le učinki nemško-liberalnega postavodajalstva. Sprva ni nihče veroval, da bodo tako hudi, a sedaj jih vseobče kmeti obsojajo in jim več ali menje pripisujejo svoje propadanje. Praviijo:

1. Krivo je, da se smeje posestva trgati, drobiti in parcela za parcelo odprodavati. Naseli se

5—6 novih posestnikov pa nobeden ne more živeti, saj pošteno ne.

2. Obresti tirjajo se zmiraj še prevelike. Bolje bilo bi, ko bi upniki menje zahtevali. Tako bi činžev jim menje v zgubo šlo in dolžniki bi leži dihali. Tudi pri slovenskih posojilnicah, saj nekaterih, je želeli, da bi mogoče po ceni dajale kapital, posebno kedar na posestva denar posodijo.

3. Prosto ženitovanje nemančev na škodo občinam je krivo, da posestniki hlapev in dekel ne morejo dobiti, da se tatinske rodbine množijo in srenjam vedno večje priklade nalagajo, ker morajo za ljudi skrbeti, ki se sami rediti ne morejo.

4. Pristojbine so pravisoke. Kako hoče sin izhajati, če mu oča za 3—4000 fl. posestvo izroči ali proda, pa mora takoj 200—300 fl. desetka plačati, zlasti če še ima deleže dedičev vknjižene in mora za obresti skrbeti? Skoro gotovo je pa uničen, če ga dediči premejo in vsak svoje tirjajo.

5. Kmetškemu stanu na kvar je, da se navadno vsem dedičem jednaki deleži odmerijo. Zakaj bi tisti dedič, ki posestvo prevzame, ne imel nekoliko prednosti? Leži bi gospodariti začel in dom pri rodbini ohranil.

6. Malokde uže ostane posestvo očetovo sinu, še redkeje vnuku, vnučiču pa skoro nikder. Kajti prepogosto napodijo upniki zadolženega sina ali vnuka izpod domače strehe po svetu s trebihom za kruhom. Ta nestalnost kmetških rodbin na posestvih je mnogo kriva, da slovenski kmetovalci tako neradi kaj storijo za poboljšanje vinogradov, travnikov, njiv, sadunosnikov, pašnikov, gozdov. Vsak nekako čuti, da ne bodo njegovi uživali sad njegovega truda.

7. Strašna kuga pa je žganjepivstvo. Kedar mladi posestnik vidi, da ne more lahko več shajati, da se bo težko iz dolgov izkopal pa zdvoji in išče tolažbe v nevarnem „šnopsu“. Tako pa le pospeši popolno osiromašenje svoje pa tudi svoje žene in otrok. Domoljubi, poslanci, tako ne sme dalje, sicer nam kmetški stan popolnem izgine.

V. J.

Gospodarske stvari.

Nekaj o umnem gospodarstvu.

Uže mnogo je se pisalo o zboljšani gospodarskih razmer. Naj dodenemo še sledeče: „Ich lasse den lieben Herrgott walten — Und muss euch alle erhalten“. Te-le besede sem bral v neki gostilnici mariborske okolice na sliki, ki predstavlja razne stanove in sicer pod podobo kmetovalca. Malo besed, mislim si, ali imajo velik pomen. Bori kmetič s svojimi žuljavimi rokami dela in pridelnje za vse stanove, vsi pridelki so sad njegovega znoja. In vendar ga vse prezira in tare. Samo kedar je treba dati davek v noveih ali krvi, ali če je treba „lešnike“ brati, takrat ga hitro najdejo. Vse to bi ga ne težilo, ako ga druge nadloge ne bi vijale.

Slaba letina suša, moča, mraz, toča, to so mu posebno v zadnjih letih skoraj navadni gostje. Zraven tega pa pride še zelo pogosto prav neumno obdelovanje polja, vinogradov itd. Tu je velikokrat slišati „moji stareji so tudi tako obdelovali, pa so imeli vsega dovolj, zakaj bi jaz drugače delal?!“

To ni prav! Stvarnik je dal človeku um in pamet, da v vsem napreduje. Način obdelovanja, ki je bil pred 10—20 leti dober, danes ne velja, ker se je našel bolji, umneji. Naša dolžnost je torej, da skrbimo po naši najbolji moči za podučevanje našega kmetovalca v umnem gospodarstvu. Ali kako bomo to najlaglje dosegali? a) s časniki b) s popotovalnimi učitelji in c) z snovanjem društev in podružnic za vino-sadje-hmelje-, konjerejstvo in druge vrste gospodarstva. Naši časniki se v obče premalo pečajo z umnim gospodarstvom; nekateri nimajo dovolj prostora, a drugim ni — mar. Upamo, da bo tudi v tem obziru v kratkem bolje. Potovalni učitelji so tem bolj potrebni, ker prost narod ne razume vselej, kar bere; a potovalni učitelj mu lahko vse, česar dobro ne razume, tolmači in praktično razkaziva. O koristi gospodarskih društev ni potrebno govoriti, ker jih vsakdo lahko vidi.

Slovenci v tej zadevi nimamo nikjer dovolj zaslonbe, torej treba, da se sami zavzamemo in delamo. Z veseljem pozdravljamo delovanje sadjerevskega društva v št. Jurji in hmeljerevskega društva v Žavei in želimo iz srca, da bodete ti društvi debli, iz katerih izraste sčasoma veliko podružnic. Velike važnosti je tudi sklep št. Jurskega sadjerevskega društva, da se izdaje strokovnjaški list kot „glasilo“ društva. Tudi v Mariboru se snuje strokovnjašk list za umno vinorejo in kletarstvo. Sicer nas je malo, ali smo „silni“, kakor pravi narodna pesen. Sè zedinjenimi močmi se premagajo največe zapreke. V edinosti je moč, v moči vlast! In kedar človek stori svojo dolžnost, da tudi Bog svoj blagoslov!

J. M. Jereb.

Opravila konjerejčeva meseca marcija.

Brejim kobilam bližajočim se ožrebenju napravljajo razumni konjerejei pregrajene oddelke ali staje v konjušnici. Uže ožrebenim kobilam pa se poluga primerna krma ter z žrebeti vred marljivo spuščajo na tekališča, da se sprehodijo. Paši, zlasti planinskeje, namenjene konje moramo začeti na to pripravljati, da jim nagla prememba ne bude škodovala. Ta je posebno žrebetom nevarna, ki precej dobijo smoliko, drisko in kašelj.

Kder je le mogoče, naj konjerejei privoščijo planinsko pašo svojim žrebetom. Korist je mnogovrstna in velika. Ves život se mladim konjem ukrepi, da leži prenašajo vsakojakih vremenskih nezgod. Kite se učvrstijo, kopita lepo zrastejo. Svobodno gibanje, tekanje gori in doli stori takšne konje žilave, gibene, da tega konjerejee pri živalih v konjušnici vzrejenih nikedar ne doseže pa tudi sploh dosegnoti ne more. Kupei po takšnih konjih